

РЕАЛІЗАЦІЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ СУДУ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Ніколенко Л.М.

Донецький юридичний інститут МВС України
доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри юридичних дисциплін

В сучасний період в Україні в умовах продовження збройного конфлікту на сході країни актуалізується питання забезпечення безпеки не тільки громадян, які мешкають на територіях військового конфлікту, а також громадян всієї країни. Цілком зрозуміло, що саме жителі Донецької та Луганської областей найбільше прагнуть стабільності. Саме на ці регіони звернена увага стосовно запобігання та протидії злочинності. Слід зазначити, що запобігання та протидія злочинності є одним із найбільш пріоритетних напрямів державної політики, а система органів, які приймають участь в цьому напрямку не обмежується лише Національною поліцією. Свою діяльність Національна поліція здійснює у взаємозв'язку з іншими державними органами, в тому числі з судовими.

Ключовим питанням діяльності будь-якої влади - це довіра громадян державі. Ступінь цієї довіри безпосередньо залежить від того, як держава захищає своїх громадян.

Спостереження зростання злочинності в деяких регіонах країни викликає занепокоєння серед громадян і вимагає від державних органів вжиття ефективних заходів боротьби з нею. Слід наголосити, що в у місті Маріуполі і загалом на території Донеччини - найнижчий рівень злочинності в країні. На це звернув увагу начальник Головного управління Національної поліції України в Донецькій області Микола Семенишин [1]. Такого рівня вдалося досягнути завдяки спільним зусиллям правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та центральної влади. Безумовно держава завжди застосовувала певні кроки в напрямку попередження росту злочинності. Наприклад, була вдосконалена правова база боротьби зі злочинністю - прийнято нове кримінальне, кримінально-процесуальне законодавство. Але крім органів, які безпосередньо виконують функції щодо запобігання та протидії злочинності,

Реалізація кримінологічної функції суду в населених пунктах Донецької та Луганської областей: матеріали Міжнародної наук - практ. конф. Кримінологічна безпека населених пунктів» (м. Маріуполь, 31 липня 2020 р.). Маріуполь. 2020. С.234-237.

існують органи, які своїми рішеннями також впливають на кримінологічну безпеку. К таким органам можливо віднести суди.

В Україні продовжується реформування судової системи. Метою реформи є переформування судоустрою, оновлення процесуального законодавства та зміна відношення громадян до судової влади, в тому числі підходів на яких вона базується. В умовах прагнення Україні інтегруватися в європейське співтовариство, актуалізується питання подальшого підвищення якості та ефективності діяльності судів, які грають важливу роль в розвитку суспільства. Історично склалося, що діяльність суду спрямована на захист прав та законних інтересів людини, забезпечення стабільності суспільства, розвиток держави в цілому.

Традиційно функцією суду є здійснення правосуддя, але суд своїми справедливими рішеннями вказує на необхідність об'єднання зусиль різних гілок влади, з метою боротьби зі злочинністю, корупцією, тіньовою економікою. Застосовуючи заходи кримінального покарання, суд не тільки карає злочинців, але також має своєю метою їх виправлення і перевиховання. Судові рішення дозволяють виявляти причини і умови вчинення злочинів, відповідним чином реагувати на них, контролювати діяльність суб'єктів попереджаючи здійснення злочинів.

Судове рішення є найважливішим процесуальним актом, сутність якого полягає не тільки в правильному вирішенні справи, а й в тому, що він служить правовому вихованню громадян та розвитку правової культури. Основними вимогами, що забезпечують виховне значення судового рішення є його законність, обґрунтованість, своєчасність і справедливість.

Незважаючи на те, що судове рішення в Україні не є джерелом права, а тому використовувати підхід до рішень українських судів, як до прецедентів не є можливим, тим не менш, судова практика з окремих питань, наприклад відшкодування шкоди, завданої майну внаслідок терористичного акту, проведення ООС, збройного конфлікту; соціальних виплат особам, які мешкають на окупованій території або внутрішньо переміщених осіб має вплив на поведінку осіб, відчуття захищеності з боку держави.

Ухваленням Верховним Судом при розгляді справи № 263/7763/17 Постанови по справі № 263/7763/17 (К/9901/202/17) від 06.02.2018 р. щодо роз'яснення порядку виплати пенсій особам, які мешкають на окупованій території держава продемонструвала, що ні один громадянин України не буде обмежений у своїх правах. У тривалому спорі громадян з

Реалізація кримінологічної функції суду в населених пунктах Донецької та Луганської областей: матеріали Міжнародної наук - практ. конф. Кримінологічна безпека населених пунктів» (м. Маріуполь, 31 липня 2020 р.). Маріуполь. 2020. С.234-237.

Пенсійним фондом України держава підтримала своїх громадян, що залишилися на окупованій території.

Існують проблеми щодо захисту прав громадян при розгляді майнових спорів. Слід зазначити, що до теперішнього часу в Україні відсутній нормативний акт щодо реального захисту права власності внутрішньо переміщених осіб. Потребують вирішення питання стосовно майна, яке знаходиться на територіях, де тривають збройні конфлікти, тимчасова окупація чи інші обставини, через які власники такого майна змушені були покинути місця свого постійного проживання. Найчастіше на тимчасово окупованих територіях спостерігається неправомірне самовільне захоплення чужого житла, транспортних засобів тощо. Захист права власності може бути здійснений в судовому порядку за допомогою подання в'їдикаційного (витребування майна з чужого незаконного володіння) або негаторного позову або позову про визнання права власності. Але майно повинно бути у володінні власника, а внутрішньо переміщені особи стикаються з порушенням свого права власності переважно у зв'язку з тим, що їхнє майно фактично знаходиться у місцях їхнього попереднього проживання, які вони вимушені були покинути, тобто майно не перебуває у їх володінні.

У разі, якщо майно було знищено чи пошкоджено, то єдиним способом судового захисту права власності, що може бути застосований для відновлення порушеного права власності внутрішньо переміщеними особами, є позов про відшкодування завданої шкоди. Однак щодо таких позовів теж виникають значні труднощі, оскільки в умовах збройного конфлікту та окупації практично неможливо встановити суб'єкта, який виступає безпосереднім заподіювачем шкоди [2, с. 128]. Позитивно сприймається практика українських судів щодо покладення обов'язку відшкодування шкоди на користь потерпілих осіб, завданої внаслідок збройної агресії на сході України на Російську Федерацію. Водночас виконання таких рішень не можливо.

Важливість та необхідність окреслення кримінологічної функції суду, перш за все, полягає у визначенні судової діяльності сучасним вимогам суспільства. Тому, що від ефективної та якісної діяльності суду, в деякій мірі, залежить економічний стан суспільства, міжнародне відношення до держави, відношення громадян до держави взагалі.

Особливістю діяльності суду є те, що крім оперативного та справедливого вирішення справи, суддя повинен мати кримінологічні знання, які дозволять оцінити соціальні та політичні процеси у суспільстві, мотиви правопорушників,

Реалізація кримінологічної функції суду в населених пунктах Донецької та Луганської областей: матеріали Міжнародної наук - практ. конф. Кримінологічна безпека населених пунктів» (м. Маріуполь, 31 липня 2020 р.). Маріуполь. 2020. С.234-237.

роль суду щодо зменшення та усунення таких правопорушень. Тому дослідження кримінологічної функції суду є необхідним та своєчасним. Особливу роль мають рішення суду, які спрямовані на захист прав громадян на територіях Донецької та Луганської областей.

«Література».

1. Донеччина є одним з найбезпечніших регіонів України. *Офіційний сайт. Поліція Донеччини*. URL: <http://police.dn.ua/news/view/donechchina-e-odnim-z-najbezpechnishih-regioniv-ukraini-riven-zlochinnosti-skladae-52-zlochinni-na-10-tisyach-naselennya>
2. Рогач О.Я., Паніна Ю.С. Актуальні проблеми захисту майнових прав внутрішньо переміщеними особами // Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (20 квітня 2018 р., м. Ужгород) / Ужгородський національний університет; за заг. ред. О.Я. Рогача, Я.В. Лазура, М.В. Менджул. Ужгород, 2018. 168 с.